

בית כנסת "אדרת אליהו" ע"ש הח' אליהו בן הח' ראובן משה קליין ז"ל

עלי אדרת אליהו

בס"ד, שבת פרשת נח – ר"ח חשוון

גיליון 257 חשוון תשפ"ה

להשיב את הרוח ולהוריד את הגשם!

בימים אלו התחלנו לומר בתפילה- "משיב הרוח ומוריד הגשם". הזכרה זו קשורה לתקופת השנה בה אנו מתחילים לצפות לגשמי הברכה שיירדו עלינו, כחלק מימי החורף הבאים עלינו לטובה. אולם, ניתן גם לקרוא קצת אחרת את הצירוף הנפלא הזה- "משיב הרוח ומוריד הגשם".

בימי החורף האפוריים והסגריריים עלינו **להשיב את הרוח**- לחזק ולהחיות את החלק הרוחני שבנו, ולשאוב ממנו מקור של שמחה, חיות ורעננות. ומהצד השני- **להוריד קצת את הגשם**- את הגשמיות, את ההתעסקות בחומר, שמכביד ומוריד אותנו למטה.

יהי רצון שנזכה לראות בישועת ה' ברחמים על עמו ישראל!

חורף טוב ובריא לכולם,

בהערכה רבה,

אסף הר-נוי

בגיליון זה:

להשיב את הרוח ולהוריד את הגשם

רב הקהילה, הרב אסף הר-נוי
כמה צריך להתאמץ באכילת
סעודה שלישית בשבתות חורף
הקצרות?

רב הקהילה, הרב אסף הר-נוי
כשבריטניה גרשה את יהודיה
יואל קוטנר

מסע המושבות (חלק א')
יהודה ליבוביץ

ברכות הודאות והודעות
הוועד

כמה צריך להתאמץ באכילת סעודה שלישית

בשבתות חורף הקצרות?

הרב אסף הר-נוי - רב הקהילה

שאלה: בשבתות החורף הקצרות עולה שוב ושוב השאלה על חובת קיום שלוש סעודות בשבת. בשבתות אלו שהימים קצרים, לעיתים קשה לאכול סעודה נוספת לאחר סעודת הצהריים ויש לשאול האם יש חובה גם אז לאכול סעודה שלישית? ואם כן כיצד מקיימים אותה?

הדין ההלכתי:

חז"ל הדגישו במאוד מאוד את המעלה הגדולה של המקיים שלוש סעודות בשבת ואמרו: "כל המקיים שלוש סעודות בשבת ניצול משלוש פורעניות: מחבלו של משיח, מדינה של גיהנם וממלחמת גוג ומגוג".¹

חיוב קיום שלוש הסעודות בשבת לרוב הפוסקים הוא מדרבנן, והוא נלמד מכך שכאשר דיברה התורה על ה"מן" שירד מן השמים- הוזכרה שלוש פעמים המילה- 'היום': "וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָיְהוָה הַיּוֹם כִּי שָׁבַת הַיּוֹם לַה' הַיּוֹם לֹא תַמְצָאֵהוּ בַשָּׂדֶה"².
אם כן, מדובר במצווה חשובה מדברי חכמים, שמלבד מהמעלות המוזכרות בה, הרי שיש חיוב לקיימה ככל מצווה שאמרו חכמים- כהדלקת נרות בחנוכה וכמו מצוות הסעודה בפורים.

זמנם של שלוש הסעודות מחלק את יום השבת לשלושה חלקים: סעודה ראשונה מקיימים בליל שבת, את השנייה ביום השבת בשחרית עד חצות, ואת הסעודה השלישית מחצי שעה אחר חצות היום ועד השקיעה.³

"סעודה", בדרך כלל, היא ארוחה שנאכל בה לחם, שהוא עיקר מזוננו של האדם ויש לו חשיבות רבה יותר מכל מאכל אחר. מלבד הפת, יש מצווה להוסיף לכל סעודה וסעודה מאכלים ומטעמים נוספים, כפי יכולתו, בשביל לענג את השבת.
לכן, לכתחילה יש לקיים את מצוות סעודה שלישית עם אכילת פת. אולם, בשונה משתי הסעודות האחרות בשבת, בהם הפת הכרחית,⁴ הרי שלגבי סעודה שלישית מצינו דעות בראשונים הסוברות שניתן לקיים סעודה זו בדברים אחרים- מיני מזונות, בשר ודגים או פירות. לפיכך, מי שאין לו לחם לסעודה שלישית, או שקשה לו לאכול לחם, יכול בדיעבד לקיים את מצוות סעודה שלישית במיני מזונות. ואם אין לו מזונות יאכל בשר או דגים ואם גם זה אין לו- יאכל פירות.

הגם שקשה הדבר בשבתות חורף לאכול סעודה נוספת זמן קצר לאחר הסעודה השנייה- נכון שכל אדם יתכנן את אכילתו כך שיוכל לאכול את הסעודה השלישית עם פת, לתיאבון. ומספיק אפילו שיאכל מעט יותר משיעור 'כביצה'⁵ לחם ובכך קיים את המצווה. ובדיעבד, יכול להסתפק אף ב'כזית' לחם.

הלכה למעשה: מצווה מדברי חכמים לאכול שלוש סעודות בשבת, ויש מעלה גדולה בדבר. נכון לכתח' שיתכנן אדם את סעודותיו, בעיקר בשבתות החורף הקצרות. כך שיגיע עם רצון לאכול בכל אחת מהסעודות. גם סעודה שלישית יש לקיים לכתחילה ע"י אכילת "כביצה" פת שהיא כגודל של חצי פרוסת לחם רגילה. אולם, למי שאין לחם או שקשה לו לאכול לחם- אפשר בדיעבד לקיים את מצוות סעודת שלישית על ידי שיאכל מאכלי מזונות, ואם גם זה אין לו יכול לקיימה ע"י אכילת בשר ודגים, ואם גם זה אין לו- יאכל פירות.

¹ בבלי, שבת קיח, א'. כל מילת "היום" היא כנגד סעודה, שהרי הפסוק עוסק במצוות האכילה.

ומכאן למדו חכמים שיש מצווה לאכול ג' סעודות בשבת.

² שמות טז, כה. ע"פ הגמ' בשבת קיז:.

³ שו"ע, או"ח, סימן רצא'.

⁴ שו"ע, או"ח, סימן רעד, ד'.

⁵ שיעור "כביצה" לבני אשכנז המוודים על פי נפח הוא פעמיים כזית, דהיינו 28 סמ"ק² שהוא נפח של כ-2 קופסאות גפרורים רגילות, שהוא גודל של **כחצי פרוסת לחם פרוס רגיל**. לבני ספרד המדידה נעשית על ידי משקל- וכל פת לפי משקלה.

כשבריטניה גרשה את יהודיה

יואל קוטנר – ע"פ מאמר של הרב מנחם לוין

דיוקנו של הרב מנשה בן ישראל

ההיסטוריה מלמדת כי עד התארגנות הקהילה היהודית בבריטניה תחת שלטונו של ויליאם הכובש (1066), חיו בה מספר קטן של יהודים מאז ימי האימפריה הרומית והשלטון האנגלו-סקסי. ויליאם הכובש דרבן סוחרים ואומנים יהודיים להעתיק את מושבם מצפון צרפת לאנגליה שם עשו חיל.

זמן קצר לאחר מכן החלו היהודים לחוות אנטישמיות לשמה. הם נפלו קרבן לעלילות דם והאשמות בגין חילול סמלי הנצרות. בו בזמן הכתרתו של המלך ריצ'רד לב-ארי ב-1189, פרצו מהומות אנטי-יהודיות בלונדון ובערי השדה. בשנת 1190 התחולל פוגרום נגד יהודי יורק. היהודים מצאו מקלט במגדל העיר שהפך למלכודת. רב הקהילה, הרב יום טוב מיואני, מבעלי התוספות ותלמידו של רבנו תם, דחף בצאן מרעיתו להתאבד על קידוש ה' ולא להירצח במוות אכזרי ביד האספסוף המשולהב שהתאסף לרגלי המגדל או להשתמד בכפייה. מצור מגדל יורק הסתיים בטבח היהודים ביום 17.3.1190.

תחת שלטונו של המלך הנרי ה-3, נאלצו היהודים לשאת תלאי מזהה בדמות שני לוחות הברית על בגדיהם וחוו רדיפות כלכליות. באמצע המאה ה-13 סבלו היהודים מהתקפות בקהילות שונות. באחת המהומות נרצחו 500 יהודים בלונדון.

לבסוף, גורשו היהודים מבריטניה ע"י המלך אדוארד הראשון. גרוש יהודים ממדינה אירופאית הייתה ללא תקדים, ואחד המניעים היה החרמת כל רכוש המגורשים בידי הכתר. ב-18.7.1290 התפרסמה גזרת הגירוש ויצאו צווים ל"שריפים" של כל המחוזות בבריטניה להוציא לפועל את הגרוש עד יום 1.11.1290. ליהודים היה מותר לקחת איתם לדרך מיטלטלין בלבד.

גזרת גרוש היהודים מצאה חן בעיני הציבור הנוצרי. רוב היהודים המגורשים התיישבו בצרפת ובגרמניה ושובם יידחה 400 שנה בזכות מאמציו של הרב מנשה בן-ישראל. הרב מנשה בן-ישראל נולד באי מדיירה בממלכת פורטוגל בשנת 1604, בן למשפחת אנוסים וקראו לו מנואל דיאז סואירו. בהיותו בן 6 עברה המשפחה לאמסטרדם שכידוע שמשה אז כמרכז חשוב בחיי היהודים באירופה. המשפחה חזרה ליהדותם בגלוי. הרב מנשה התחנך לפי המסורת הספרדית. הוא הצטיין בלימודי התלמוד והתנ"ך ורכש עמקות במחשבת ישראל החל מהרמב"ם הרציונליסט ועד המקובלים המאוחרים.

אחד מפרסומיו המוקדמים "אל קונסיליאדור" (1632) זכה לשבחים. כתוב בספרדית, הוא מפרץ את טענותיהם של מבקרי התנ"ך מטעם עצמם וגם משך את תשומת-הלב של קוראים נוצריים וזיכה את הרב מנשה במוניטין בעולם המלומד הלא-יהודי. במהלך השנים, המוניטין של הרב כתלמיד חכם ומלומד בהשכלה כללית ובמדעים התפרסם אף מעבר להולנד. יודועי עולם ביקשו את עצתו ומכריו. בין אלה נמנו קריסטינה מלכת שוודיה, האמן רמברנדט ועוד.

בצד מעורבותו בעולם ההשכלה הקדיש הרב מנשה את רוב זמנו ללימוד התורה. הוא פרסם מאמרים תורניים שעסקו בענייני תחיית המתים, גלגול נשמות ומקורו הא-לוקי של נשמת האדם. עקב ידיעותיו הנרחבות בקבלה, הוא ביקש לזרז את ביאת המשיח, שבסופו של דבר הביא לשובם של היהודים לבריטניה.

בשנת 1644, פגש הרב מנשה את אנטוניו דה מונטזינוס, יליד קהילת האנוסים בפורטוגל אשר התגורר בעולם החדש מעבר לים. זה שכנע את הרב מנשה כי שבטי האינדיאנים בהרי האנדים בדרום אמריקה הם הם צאצאים של עשרת השבטים. גילוי זה חיזק את אמונתו בימות המשיח הקרב ובא כי פיזור יישובי היהודים ברחבי תבל נתפס כאות לביאת המשיח. לאור זאת, הרב הפנה את מבטו לאנגליה ממנה גורשו היהודים 400 שנה לפני-כן. לכן הוא פעל בחריצות להשיב את היהודים לבריטניה כצעד נוסף לזרז את ביאת המשיח.

ב-1650 הוא פרסם "תקוות ישאל" שראה אור באמסטרדם בלטינית ובספרדית והוא תשובה למכתבו של ג'ון דורי, תאולוג סקוטי, המעלה שאלות לגבי התיזה של מונטזינוס. בספרו, הרב מנשה חוזר ומעלה צפייה לקרב את הגאולה ע"י שובם של היהודים לבריטניה ומדגיש כי מניעיו טהורים ונטולים כל שיקול זר.

בשנת 1651, הרב מנשה שימש סוכנה של המלכה קריסטינה לענייני ספרים עבריים. בשיחות איתה, הוא העלה לפניה את הרעיון של פתיחת שערי שוודיה כמקלט לפליטים בני עמו. הוא תיאר את מצבם העגום של היהודים הנאלצים לנדוד מארץ אחת למשניה ללא יכולת להכות שרשים באף אחת מהן. הסכמתה הייתה בהישג יד, אך לבסוף היא וויתרה על כס המלוכה והתוכנית ירדה לטמיון.

אם זאת, קריסטינה התייחסה ליהדות בחיוב והודות למעמדה הגנה על הקהילה היהודית ברומא לשם עברה אחרי התפטרותה.

הרב מנשה משך את תשומת-ליבם של הרבה תאולוגים פרוטסטנטיים שכמותו האמינו בביאת המשיח המממשת ובאה וע"כ בקשו לדעת את השקפותיו של תאולוג יהודי בנדון. עם ייסוד הממלכה הפוריטנית שאלת שובם של היהודים לאנגליה תפסה תאוצה וגם אהדה. לכן, חיבר הרב מנשה הקדמה לספרו "תקוות ישראל" באנגלית (1650) ששיגר לפרלמנט האנגלי בתקווה כי יעורר רצון טוב בקרב חברי הבית ויאשר הפרלמנט את שובם של היהודים.

בתגובה, ב"איגרת לר' המלומד, מנשה בן ישראל" (1650) פרי עטו של סר אדוארד ספנסר, חבר הפרלמנט ממידלסקס, המחבר מתעקש כי המרת דתם של היהודים לנצרות היא תנאי בל יעבור טרם התגשמות נבואות הגאולה. מכיוון שהנושא כלל לא בא בחשבון, העניין ירד מהפרק – אך זמנית.

מאמציו של הרב מנשה משכו את תשומת-לבו של הלורד אוליבר קרמוול. קרמוול סמפת את עניין היהודים על רקע השקפותיו הפוריטניות, נטייתו הליברלית ושיקולו הפרגמטי כי כלכלת בריטניה תרוויח בזכות הסוחר היהודי. נציגו של קרמוול באמסטרדם נפגש עם הרב מנשה והוצא עבורו אישור כניסה לאנגליה.

הרב מנשה הגיע ללונדון בחודש נובמבר 1655 שם הוציא לאור עלון ובו הפרכת הדעות הקדומות נגד היהודים. הוא גם ציין את היתרונות הצפויות לאנגליה במתן היתר ליהודים לשוב ולהתיישב בה ולהתיר את קיום אורח חייהם כיהודים.

בחדש 1655, כינס קרומוול את וועידת וויטהול ועלון הנ"ל הובא לקריאתם של באי הכנס. חברי הוועידה המשפטנים הכריזו פורמלית כי אין כל מניעה בחוק האנגלי ליישוב המחודשת של יהודים בבריטניה. ברם, קרומוול התחמק משאלת כדאיות המהלך. דעת הקהל הייתה נגד כניסת היהודים למדינה וקרומוול מצידו ביקש למנוע תבוסה בהעלאת הנדון בפרלמנט.

לבסוף, נפתחה הדלת לשובם ההדרגתי של יהודים לאנגליה. התהליך היה איטי למרות תמיכתו של קרומוול כי הכמורה והסוחרים בעלי הכוח עשו את כל שביכולתם לסכל את המהלך.

התוצאה החיובית הראשונה של מאמציו של הרב מנשה גלומה ב"פרשת רובלס". אנטוניו רודריגז רובלס (1620-1690) היה סוחר ואחד מיהודי פורטוגל האנוסים. למרות הסבל הנורא שחוותה משפחתו בידי האינקוויזיציה, כשהתיישב בלונדון באמצע המאה ה-17, לא היה לו כל קשר עם קהילת האנוסים.

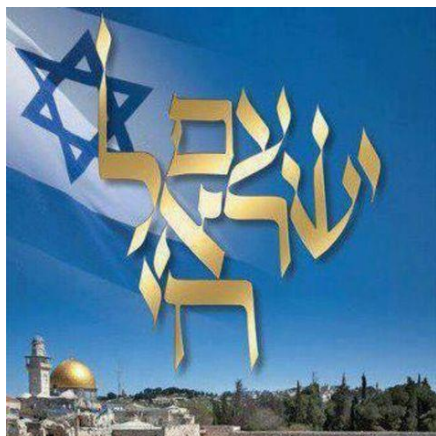
בשנת 1656 בפרוץ המלחמה נגד ספרד, רכושו הוחרם בידי השלטונות בתואנה כי הוא זר ועוין. ערעורו צלח על בסיס הצהרתו כי הוא איננו ספרדי אלא פורטוגזי, ולמרות שאיננו נימול הוא בן האומה העברית.

על פניו, הסיום המוצלח של הפרשה ייסד את זכות היהודים לחיות באנגליה ללא הטרדה. תוצאה נוספת היא נהירת יהודי הולנד, ספרד ופורטוגל לאדמת בריטניה שם במהלך השנים התקבלו לחברה האנגלית. ברם, רק בשנת 1753 ניתנה להם אזרחות ועוד 100 שנים אמנציפציה רשמית.

מכיוון שלא היה כל חוק שאסר על היהודים לשוב לאנגליה, מובן מאליו שלא היה כל מניעה שהגביל אותם להתיישב בעולם החדש ולחיות במושבים ובקולוניות בשלטון בריטי. ע"כ, הניח הרב מנשה את התשתית להתיישבות יהודית בארה"ב כשתקום וכן בקנדה שלימים תשמש המרכז היהודי הגדול בתבל למאות שנים.

לקראת סוף ימיו היה הרב מנשה אדם שבור ואביון. הוא התאכזב מכשלונו להגשים את משאלת ליבו הקודחת ובנו שמואל שהתלווה אליו במסעיו נפטר ביום ב' של ראש השנה ב1657.

הוא הפליג לעיר מידלברג שבהולנד, מקום מושבו של גיס כדי לרכוש קבר לבנו ואילו הוא, הרב מנשה בן ישראל הלך לעולמו כמה חודשים מאוחר יותר ביום י"ד בכסלו וקבור בבית החיים של אודרקק אן דה אמסטל.

מסע המושבות (חלק א')

יהודה ליבוביץ

בימים י"ט בחשון עד י"ז בכסלו תרע"ד (1913) נערך המסע בראשותו של הרב קוק. במסע זה השתתפו עוד שבעה רבנים חשובים נוספים: הרב יוסף חיים זוננפלד, הרב יונתן בנימין הלוי הורוויץ, המגיד בן ציון ידלר, הרב יעקב משה חרל"פ, הרב אברהם לייב זילברמן, הרב ברוך מרקוס והרב משה קליערס. אל הרבנים הצטרפו גם אליהו מרדכי זוננפלד, בנו של הרב זוננפלד וכן הרב גרינברג שהיה משמשו של הרב קוק.

הרב קוק האמין ביסוד הסגולה הגנוז בכל יהודי, יסוד המצפה להתעוררות רוחנית, ולכן ייחס ערך רב לפגישה בין איש התורה לבין חלוצי ההתיישבות העובדת. הוא היה אומר וחוזר ואומר לרבני הישוב הישן בירושלים, טבריה וצפת: "דור בונה הארץ במסירות הגוף והנפש מוכשר ביותר לתשובת אמת. נשמתו גבוהה ועמוקה ויש למצוא מפתח לגניזה. כל המיידה אבנים בצעירינו ודן אותם ברותחים, מחטיא את המטרה. היפוכו של דבר: אוצרות יקר שקועים בנפשם ויש להעלותם בדברי נועם, בהסברה שכלית ורגשית מאירה. דורנו עומד על פתחי תשובה. העלייה לארץ ישראל, עיבוד אדמותיה וההגנה על הנפש והרכוש, גילויים נפלאים אלה גילויי תשובה הם. ולכן, כאשר לפני עינינו מתקיימת הבטחה: "ואתם נרי ישראל ענפיהם תתנו ופריכם תישאו לעמי ישראל" - בימים אלה מצויים שלומי אמוני ישראל לקרב כל יהודי לתורה ולמצוות. ניצוץ קודש מהבהב מתחת לערמת דעות-כזב סופו שיתלקח ללהבה. בימי אתחלתא דגאולה יש להפגיש אנשי ירושלים עם אנשי זיכרון יעקב, מרחביה ופורייה. פגישה זו עשויה להשיב בנים לגבולם."

הרבנים הגיעו להרבה יישובים ובכל מקום היו משוחחים על מתן חינוך-תורה לילדים, על שמירת שבת ועל קיום מצוות התלויות בארץ - בעיקר הפרשת תרומות ומעשרות. ארבעה שבועות טלטלו עצמם בדרכים ועברו מחדרה אשר בשומרון ועד למטולה אשר בגליל העליון. נסעו בעגלות, רכבו על סוסים, השתמשו ברכבת והלכו ברגל. לא פסחו אף על מושבה נידחת ביותר, ובכל מקום בואם דרשו באסיפות, שוחחו ביחידות עם מתיישבים קשישים וצעירים, וטרחו לקרב יהודים לתורה ולמצוות.

שיחותיו של הרב קוק, ראש המדברים, שנאמרו בהתלהבות פנימית ותוכנם היה קריאה לגאולה מדינית, רוחנית ונפשית, הרעידו לבבות. בזמן ההוא, לפני מאה ועשר שנים ומעלה, כבר בישר להם שמהיישוב הקטן עתידה לצמוח ממלכת ישראל, ומן הראוי לכוון ולעצב את דמות המדינה עם ראשית צמיחתה. פניו של הרב קרנו מרוב שמחה למראה עובדי-אדמה יהודיים, שומרים יהודיים ולמראה מושבות פורחות, והוא נשא את משאותיו על ימות-המשיח הקרבים ובאים.

בעגלה רתומה לצמד פרדות יצאה המשלחת מיפו ותחנתה הראשונה הייתה במושבה חדרה. מאשמורת הבוקר עד שקיעת החמה נמשכה הנסיעה. העגלה טבעה בחולות וחסרת וואדיות, עברה כפרים ערביים ועלתה גבעות. הדרך הייתה קשה, מעייפת, גם בחזקת סכנה, אך שליחות המצווה המתיקה את תלאותיהם. כל הדרך היו משוחחים בדברי תורה ומזינים את עיניהם במראות הנוף של ארץ הקודש. משבאו למקום מצאו מושבה מאוכלסת איכרים ופועלים, יוצאי רוסיה ותימן, שפרנסתם משלושים אלף דונמים אדמות פלחה ומטעים. המושבה בת עשרים השנים התבססה מבחינה משקית ואף רבו סיכויי גידולה והתפתחותה. אלא בית העלמין שלה היה מלא קברים, חללי מארת הקדחת, ואותות המחלה היו חרותים על פניהם של לא מעטים מבין המתיישבים.

למחרת בבקר אחר תפילת שחרית ישבו הרבנים בחורשת האקליפטוסים והאזינו לסיפור המתיישבים על מלחמתם העיקשת בביצות-תרעלה, בשכנים השודדים, בבדידות, אלא ככל שגבר השכול כן העמיקה חיבתם לאדמתם. לעתים קרובות נשאו את יקיריהם לבית העלמין ובכל פעם חידשו את שבועתם להידבק בחולות ובביצות אלה ולעשותם בוסתנים משגשים לבניהם ולבני בניהם אחריהם.

המתיישבים ייבשו את הביצות, חרשו וזרעו חיטה ושעורה ונטעו כרמים. אבל טרדותיהם ותלאותיהם זנחו את הטיפול בעסקי תורה ורוח וחינוך ילדיהם. הרבנים פגשו בדרכם נער בן שלוש עשרה והם בחנו את ידיעותיו בחומש. למרבה הצער נתברר, שמעולם לא הציץ בחומש וידיעותיו המועטות שאובות מ"סיפורי המקרא". שוב פגשו בדרכם פועל תימני אחד, שסיפר להם בקול רועד ובדמעות בעינו: "בית הכנסת נעול בימות החול מחמת חוסר מניין מתפללים, ואף בשבת מתכנס מניין בדוחק; מטבח הפועלים אינו מדקדק בכשרות ובשמירת שבת; ישנם איכרים הרותמים יחד סוסים ופרדים ונכשלים בעוון כלאיים; אשר לעבודה בשבת במשקים - הנה מתיישבים וותיקים מעסיקים ערבים בו ביום, בעוד שהפועלים מתנגדים לעבודה זרה מטעמים לאומיים ודורשים להעסיק יהודים גם בעבודות של יום השבת. אין במושבה לא תורה ולא תפילה. וכיפר אדמתו עמו."

הרבנים בחנו את אמיתות דבריו, של הפועל הדתי ונדע להם, שאם הוא אומנם הפריז כאן ושם, הרי בעיקרם הם מתאימים למציאות. הם כינסו אסיפה ורבה של יפו, הרב קוק, עם שהעריך מאוד את גבורתם וחיבתם לארץ, תבע מהם ללמד תורה לבניהם, לשמור שבת וכשרות ולהפריש תרומות ומעשרות מיבולם.

הרואה בתי ישראל ביישובם אומר: ברוך מציב גבול אלמנה - פתח הרב את דבריו - ולבנו סמוך ובטוח שבשיבתכם לארץ ובקניית נחלתכם בייסורים עמוקים יש משום אור התשובה. כל זמן מאיר בתכונתו. תשובה בדורנו כוללת שיבה לארץ הקודש. אך אי אפשר להישאר בראשית הדרך. תשובה אמיתית מבוססת על ארבעה יסודות: כבוד, חיבה, דעת, וחיים. בראש ובראשונה כבוד כלל ישראל וקנייניו המקודשים, ללא זלזול אף באחד מהם. אחרי הכבוד מופיעה החיבה הנפשית למורשת אבות. כבוד וחיבה מעוררים צימאון לדעת תורה על כל פרשיותיה. אתם גילתם כבוד, חיבה ודעת לארץ ישראל, גילוי זה יקנה לכם חיים יהודיים שלמים.

על המשך המסע נרחיב בע"ה בעלון הבא של חודש כסלו אי"ה

חברה
אלה מסעי

רשימת
נסע הרכבים מחברי חו"ערה
להרמת קרן הרת והיהדות באה"ק ת"ו
אשר נסעי לסיר את כל מישיבת הגליל והיתנו
בחוקה
שנת תרע"ה
הועתק והונקם לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
צ"ח חיים תשס"ט

פרנקפורט ע"מ, תרע"ו.
העל 5 גליל.

- מזל טוב למשפחת רבי להולדת הבת
- מזל טוב לחתנים:
חתן תורה – אודי פריץ, חתן בראשית – אליהו כהן.
חתן כל הנערים – יהודה ליבוביץ.

- אנחנו משתתפים בעצרה של חברתנו לנה רובינוביץ על פטירת אחיה מאיר ז"ל.
- אנחנו משתתפים בעצרו של חברנו מאיר גוטשטיין על פטירת אחיו.

law.golan@gmail.com
sammyweindling@gmail.com
eliahouk@gmail.com
nirekal@walla.com
yoavshap89@gmail.com

0546691911
0549257286
0545723801
0502017023
0508854785

אריאל גולן
סמי וינדלינג
אליהו משה קליין
ניר קלמנוביץ
יואב שפירא